

**בבא בתרא מד**

**עניין: ד' אמות בארץ ישראל**

**דברי סופרים לרבי צדוק הכהן**

[ג] כל הקנינים של אדם הם שייכים לו בתולדה ובשורשו. וכמו שאמרו בריש סוטה (ב, א) דמכריזין קודם יצירה בת פלוני לפלוני, וכן שדה פלונית לפלוני, שגם זה דוגמת זיווג, שיש לו חיבור בשורש. ועל כן אמרו בסוטה (מז, א) שלש חינות הן, חן אשה על בעלה, ומקח על מקחו, דזהו הסימן שהוא זיווג ומקחו השייך לו, כאשר יש לו חן בעיניו והוא חושק בו דוקא. ועל כן אמרו [ב"מ לח, א] אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבין של חברו, ואע"פ שהכל אחד, וגם זה כשיקנה יהיה שלו, אבל זה הוא מקחו ושלו בשורש, יש לאדם חשק בזה דוקא. ושם [קה, א] חטי מארעאי בעינא, כי שדה הנגזר לו יש לה שייכות עם שורש נשמתו. ועל כן אמרו [ב"ב יב, ס"ב] מעלינן ליה כנכסי דבי בר מריון, עיין שם<sup>5</sup> בתוספות בשם רבנו תם שאין רוצה למכור אלא בדמים יקרים. ובבית יוסף [ח"מ קעד] בשם תשובות הרא"ש הקשה על זה, דזהו מדת סדום שלא ליתן שלו אלא בדמים יקרים, אע"פ שהוא לא חסר, רק שחבירו נהנה, עיין שם<sup>5</sup>, אבל באמת לתת את שלו לאחר לא שייך כלל מדת סדום, דאדם רוצה בשלו והוא יקר אצלו, והתם נמי מה שיזכה בגורל הוא בירור מן השמים, שהוא שייך לו ורוצה בזה דוקא. ועל כן אין טעם בחשק ורצון, כי אדם חושק השייך לו, ויש לו חן בעיניו יותר מדבר אחר המשובח ממנו. וכדרך שאמרו (סוטה שם) בחן מקום על יושביו, מההוא דאלישע, אף על פי שהארץ משכלת<sup>6</sup>, רק המקום יש לו גם כן שייכות לאותן יושבים, דאין לך אדם מישראל שאין לו ארבע אמות בארץ ישראל (עיין תוס' ב"ב מ"ד ב' ד"ה דלא), וזהו חלקו השייך לו בשורשו, דעמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. ובעילוי דמים יוכל למכור בעולם הזה גם דבר השייך לו, כי כשנותן לו כל כך עד שיחשוק בזה יותר, זה מורה דבזה יוכל למלאות ולהשלים קנינים השייכים לו יותר, ויש בזה דברים עמוקים.

**יד אליהו בשם הגר"א**

תוס' ד"ה דלא הוה ל' ארעא מעולם מכאן תשובה לאומרים וכו': משום דאין לך אדם מישראל שאין לו ארבע אמות בארץ ישראל דקרקע אינה נגזלת, דהכא משמע דאפשר שאין לו קרקע וכו'. הרי לשיטתם יצויר שיהי' אדם שאין לו קרקע, ועל קושית העולם שבאמת איך הוא באפשרי, שיהי' אדם מישראל שאין לו ד' אמות בא"י, תירץ הגר"א בחידושי תורה שלו, שהרי מצינו בסנהדרין צב, ב שהמתים שהחי' יחזקאל, והם בני אפרים שמנו לקץ וטעו ויצאו ממצרים קודם הזמן ואמרינן התם שעלו לא"י ונשאו נשים והולידו, בנים עמד ר"י בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם וכו', ובמכלתין לקמן קיי, א יש מחלוקת אם א"י ליוצאי מצרים נתחלקה, או לבאי הארץ נתחלקה הארץ, והנה בני אפרים אלו לא מיוצאי היו, שהרי קודם זמנם יצאו, וגם לא מבאי הארץ נחשבו, שהרי קודם זמנם נכנסו שלא ככתוב: והבאתי אתכם אל הארץ, לכן בין למר ובין למר, אין להם חלק בארץ, ודפח"ה.

**גמ' סנהדרין צב: ורש"י שם**

אמת אלא באמת משל היה ר"א בנו של ר' יוסי הגלילי אומר מתים שהחיה יחזקאל עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות עמד ר"י בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם והללו תפליין שהניח לי אבי אבא מהם ומאן נינהו מתים שהחיה יחזקאל אמר רב אלו בני אפרים שמנו לקץ וטעו שנאמר<sup>7</sup> ובני אפרים שותלח וברד בנו

שאותן תפליין היו שלהם: שמנו<sup>8</sup> לקץ. של יציאת מצרים: וטעו. שלא היה להם למנות גזרת ועבדים וענו אותם אלא משנולד יצחק דהא כתיב (בראשית טו) כי גר יהיה זרעך זה יצחק דכתיב (שם ס"ה) כי יצחק יקרא לך זרע<sup>9</sup> והם מנו משעת הדיבור לאברהם ותניא בסדר עולם<sup>10</sup> אברהם אבינו צטעה שנדצר עמו צין הצמרים צן צצעים שנה היה ומצין הצמרים עד שנולד יצחק היה ל' שנה דכתיב (בראשית כ"ה) ואברהם צן מאת שנה צהולד לו את יצחק צנו נמלאת אומר משדצר עמו צין הצמרים עד שצלאו ממצרים היו ארבע מאות<sup>11</sup> ואותן ל' שמן הדבור עד לידת יצחק טעו צני אפרים. ומניין צני אפרים הן שצלאו קודם זמן ונהרגו שנאמר וצני אפרים שותלח וגו' והרגום אצני גת: ושמואל

**ליקוטי מאמרים לרבי צדוק הכהן**

**הקדמה לספר יהושע**

[יז] אבל הכניסה לארץ הוא הנהגה טבעית שיקבלו חייהם על פי טבע ומנהג דרך ארץ בחרישה וזריעה וקצירה, שדבר זה נראה כנפרד מההכרה שהכל מה' יתברך. רק על זה היה הענין מתן הארץ, שאוירא דארץ ישראל מחכימים (בבא בתרא קנח, ב) בזה בחכמת האמת (עיין בראשית רבה טז, ה), להכיר שגם מה שהם מסוגלים בהשתדלותם מרכוש ומזון הכל הוא מה' יתברך. וכמו שנתבאר למעלה (אות ג) שזה ענין ארץ ישראל, שהארץ מיוחסת לישראל, שכמו שנפשות ישראל חצובים ממקור כזה להכיר שהכל מה' יתברך, כך ענין קדושת הארץ. ולכך אמרו (עיין תוספות בבא בתרא מד, ב ד"ה דלא) שאין לך אדם מישראל שאין לו ארבע אמות בארץ ישראל, שארבע אמות הוא שיעור מקום השייך לאדם, כמו שאמרו [בבא מציעא י, א] ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום שהם שלו. וכל נפש פרטית מישראל יש לו מקום פרטי בארץ ישראל השייך לו, שהארץ היא מקום לישוב בני אדם, ומאחר שה' יתברך קבע ארץ זו לצורך ישיבת בני ישראל, על כן יש בה חלק לכל אחד מישראל. וכללות